

TATÁRLAKAI LELETEK – KUTATÁSTÖRTÉNET, 1906-2023.

Képek a szakirodalomban jelzett kiadványaimban és a honlapunkon

Írta: Friedrich Klára

1906. A tatárlakai lelőhelyet **Orosz Endre** (1871-1945) régész, helytörténész fedezte fel **1906**-ban, aki Torma Zsófiához hasonlóan nem iskolában tanulta a régészetet, hanem önszorgalomból képezte magát kitűnő szakemberré. **Erdélyi Múzeum** folyóirat 1908. évi 4. számában írta:

*„Marosvölgy. 14. Tartariai őstelep (Alsó-Fehér m.). A tordosival és az alvincz-goblii telepekkel teljesen analogus neolit-kori nagy telepet kutattam fel 1906. július 15-én a tartariai vasúti őrház átellenében, a Maros balparti mocsár és a vasút között fekvő **terrasse** szántóföldjein. E gazdag telep jellemző tulajdonságai: a sok csiszolt kővéső, obsidián szilánkok, talpcsöves edények és festett keramika.”* <https://epa.oszk.hu/00900/00979/00182/pdf/>

1942. Hivatalos régészeti feltárást Tatárlakán Kurt **Horedt** (1914-1991) erdélyi szász régész végzett először **1942**-ben. A tell, azaz telephalom leleteit leírták, de nem tették közzé sem cikkekben, sem kiállításon.

1961. szeptemberében a telephalmon a rétegtani helyzet tisztázása céljából Nicolae **Vlassa** régész (1934-1984) feltárást egy hamuval telt sírgödör, ebből egy 40 év körüli ember összetört, megégett csontjai; 26 agyag és két alabástrom szobrocska; egy tengeri kagylóból készült karperec; egy agyagkorong és két szintén agyag, téglalap alakú táblácska került elő. Erdélyi István régész írja, hogy Vlassa éppen nem volt az ásatás helyszínén, amikor a táblácskák előkerültek (Turán, 2001/április-május).

A leletek a kolozsvári Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeumba kerültek. A Múzeum 2009-es kiadványából megtudjuk, hogy Vlassa édesanyja magyar volt, Zöldi Judit. „Vlassa jól beszélt magyarul, hiszen ez volt az anyanyelve...”- írja Gheorghe **Lazarovici** régész, aki munkatársa volt (2009/3).

A leletek

1. Törött , megégett embercsontok

2. 28 töredékes bálványszobrocska, közülük egyet fogantyú szerű töredéknek

neveznek arcábrázolással (2 alabástromból, 26 agyagból készült).

3. 1 kagyló karperec, 1 agyaghorgony, 1 csőtalpas edény töredékei, 1 nagy korsó vállrésze,

4. 3 agyagtáblácska

Utóbbiak méreteinek leírása között a kül. kiadványokban eltérések vannak.

Vlassa szerint a korong 6.6 cm átmérőjű, az átfúrt téglalap 6.8 x 3.7 cm, az állatalakos téglalap 5.75 x 4.15 cm. Vlassa nem adta meg a vastagságukat, ezért egy francia **régész** Emilia **Masson** adatait is közlöm: A korong átmérője 6 cm, vastagsága 2,1 cm. Az átfúrt táblácska szélessége 6,2 cm, magassága 3 cm, vastagsága 0,9 cm. Az állatalakos táblácska szélessége 5,2 cm, magassága 3,5 cm, vastagsága 1,6 cm.

Vitatott volt, nő vagy férfi az elhunyt. A volt Szovjetunió Tud. Akadémiájának sumerológus szakértője szerint férfi volt. Véleményem a kagyló karperec, a 28 szobrocska és a fésű szerű jel alapján az volt, hogy nő, ez később bebizonyosodott.

Vitatott az is, hogy eredetileg ki voltak-e égetve a táblák.

Kora: Vlassa feltételelesen a Kr. e. **2900-2700** közé tette a leletek korát. Azaz szerinte 4900-4700 éves.

A szénizotópos, C14-es méréseket Dr. Hans E. Suess, a San Diegoi Egyetem professzora végezte 1970 táján, és Kr.e. **5500-5000**-re tette a leletek keltezését. Ezt később alátámasztotta Gheorghe Lazarovici román régész mérése is.

1962-ben, **1963**-ban, **1970**-ben Vlassa részleges ismertetéseket tett közzé román, később angol nyelven, többek között a Dacia nevű kiadványban. Ebben említette Ur-Warka, és Jemdet Nasr archaikus tábláit a sumer kapcsolat lehetőségét. (Jemdet Nasr egy település volt Mezopotámiában, egy régészeti korszakot neveztek el róla, Kr. e. 3000 táján).

Vlassa szerint a tatárlakai táblák feliratai nem elszigeteltek, hanem közeli rokonai a tordosi edények alján talált és a Belgrád NÁNDORFEHÉRVÁR melletti **Vinca** TELEP kultúra jeleinek. Valószínűnek tartja, hogy a Kr. e. 4.-3. évezredben mezopotámiai-sumér csoportok települtek be a Balkán északi részére és Erdély területére, így az ő hatásukra alakult ki a tatárlakai írásbeliség.

Az angol nyelvű közlést követő években neves és kevésbé neves külföldi sumerológusok, és régészek, történészek, ledilettánszott kutatók vitatkoztak a leletekről, az indulatok a lelkesedőktől a csalást, hamisítást kiáltókig hullámzottak. Többen bírálták, hogy Vlassa újra kiégette a táblácskákat, és az általa alkalmazott tartósítási eljárást. Különösen a régi kormeghatározás és a szénizotópos kormeghatározás hívei között, főként Vladimir **Dumitrescu** román régész, kőkor kutató között. Bizonytalan volt, hogy a táblák eredetileg ki voltak-e égetve. Akik úgy vélték, hogy igen, azok bíralták, hogy Vlassa újra kiégette a táblácskákat, továbbá a tartósítási eljárást.

Vlassa néhány cikkben válaszolt ezekre a vádakra, említve, hogy először a felfedezéskor nem vette észre mik ezek a táblák, mivel meszes réteg borította őket. Ezzel magyarázta a laboratóriumi beavatkozás szükségességét.

1966-ban londoni Times is beszámolt a leletekről.

1967-ben a Szlovák Tudományos Akadémián tartott nemzetközi régész tanácskozáson is többen bíralták Vlassát, különösen honfitársa Vladimir Dumitrescu.

1970. Ez évtől 2009-ig a három tábla és a mellettjük talált leletek részei az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeum állandó kiállításának Kolozsváron.

1975 - ben a Tehnik i mologyezs (Technika és ifjúság) c. szovjet lap az évi 12. számában **Borisz Perlov**-nak jelent meg egy összefoglaló írása, ezt Bárczy Zoltán magyarra fordította, ez megjelent **1981**-ben a kecskeméti **Forrás** c. kiadványban, amelyben először pillantottam meg a tatárlakai korongot és a hozzá tartozó két táblácskát. Azóta gyűjtögetem róluk a véleményeket, megfejtéseket...Néhány vélemény a Forrás kiadványból:

-Alexander **Kifisin** szovjet sumerológus fejtegetése, az e területen élt „összlávokról”, akiket a kelták isteneknek tekintettek.

-Adam **Falkenstein** német sumerológus szerint sumer hatásra jött létre az írásbeliség Tatárlakán.

-**Sinclair Hood** angol régész szerint sumer kereskedők hozták fel Erdélybe.

-A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Régészeti Intézete egy munkatársa szerint egy akkori Istennek áldozták fel – égett csontok, majd ezután megették.

1982. Marija **Gimbutas** litván-amerikai régész (1921-1994) *The Goddesses and Gods of old Europe* (University of California Press. **1982**) angol nyelvű könyvéből idézek: „*A tartáriai feliratos tárgyak eredeti Vinca alkotások, két ezer évvel korábbiak, a sumer civilizáció kialakulásánál és 3 ezer évvel korábbiak a mίνoszi műveltségénél*”...

1984-ben, 50 éves korában Nicolae Vlassa sajnós elhunyt.

1986. **Erdély története** három kötetben jelent meg az Akadémiai Kiadónál. Az *Erdély őskora* c. fejezetet **Vékony Gábor** régész, nyelvész írta:

„*A tartáriai táblák viszont – mivel kétségtelenül írottak – lehetővé tették, hogy a Vinča–Tordos-kultúra agyagemlékein lévő jelek egy részét, mint korábban is gyanították, írásjeleknek tartsuk. A Maros mentén így valamikor 4000 körül kísérletet tettek az írás bevezetésére, ami önmagában is sokat jelent.*”

1989. **Iuliu Adrian Paul** román régész ásatásokat kezdett Tatárlakán. Az eredményt rövid régészeti cikkben közölte, az anyag bemutatása nélkül.

1990. Megjelent a Vlassával jó kapcsolatban álló **Makkay János** ősrégész fontos könyve, címe: *A tartáriai leletek*. Véleménye: az Égei-tengeri központokban egy sumér személy, esetleg írnok átadta tudását egy erdélyi őslakosnak, vagy kereskedőnek

1994. A tatárlakai leletekről először egy 1994-ben készített rövid tanulmányban írtam, ennek címe: **Múltunk szétszóródott gyöngyszemei**. A tatárlakai leletet említő kb. 10 soros részlet címe és lényege ez volt: **Erdélyből Mezopotámiába?** (Ezzel azt szerettem volna kifejezni, hogy a betűírást a Kárpát-medencében hozták létre és innen került le Mezopotámiába).

1994. Ugyanebben az évben jelent meg **Forrai Sándor** tanár, rovásírás kutató nagy, összefoglaló munkája, **Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig**, ahol az addig hozzáférhető szakirodalmat ismerteti és megállapítja, hogy három rovásbetű a **Z, NY, GY** és összerovásban az **N, D** és a **B, P** ismerhető fel.

Párhuzamként határozza meg Torma Zsófia írásos leleteit.

2001. A *Turán* történelmi folyóirat külső és belső borítóján jelennek meg Magyarországon először hiteles, nagy felbontású színes fényképek a három táblácskáról **Erdélyi István** régésznek köszönhetően.

2002. A táblákat kiállítják **Würzburgban**, egy írástörténeti kiállításon.

2003. Mivel a Magyar Tud. Akadémia őstörténetünkkel foglalkozó részlege nem vesz tudomást a korongról, a románok ügyesen egy emlékművel foglalták le maguknak.

Az emlékmű felirata:

Szemben: Tatárlaka - Krisztus előtt 5500-ból. Első írott üzenet az emberiség történetéből.

Bal oldalon: Salistea község polgármesteri hivatala Az emlékművet az Úr 2003. esztendejében, június 22-én emelték

Jobb oldalon: Jobb oldalon az emlékmű felállítását támogató személyek neve olvasható.

Sajnos magyar név, vagy a Magyar Tudományos Akadémia nincs rajta.

2003. A három táblát kiállítják egy **Graz**-ban szervezett írástörténeti kiállításon.

2003 decemberében **Szakács Gábor** Kolozsváron a múzeumban (a régi Bástya utca, ma Str. Daicoviciu u. 2. sz.) azt a felvilágosítást kapta a kizárólag románul beszélő alkalmazottaktól, hogy a korongot és a táblácskákat Németországban vizsgálják. Hazatérve kolozsvári barátaink által románra fordított ajánlott levéllel, kérdésekkel kereste meg a múzeum igazgatóját, amelyre több mint 20 éve várjuk a választ...(A levél a 2004-es tanulmányomban olvasható).

2004 júliusában Szakács Gáborral együtt kerestük fel a múzeumot, ahol ugyanazt a hét hónappal korábbi felvilágosítást kaptuk a továbbra is kizárólag románul beszélő, de egyébként udvarias dolgozóktól: még mindig Németországban tanulmányozzák a leleteket. Helyette, állítólag teljesen

méretarányos és pontos másolatot láthattunk az egyik tárlóban, majd egy ilyen másolatot meg is vásárolhattunk.

2004 - ben készültem el a tatárlakai leletekről szóló, 40 oldalas tanulmányommal. 2004. szeptember és 2005. június között 6 részletben jelent meg a *Tatárlaka titka* c. írásom a **Dobogó** történelmi folyóiratban,

A tanulmányban összefoglaltam a tatárlakai sírlelettel kapcsolatos kutatásokat; 42 véleményt, megfejtést; közöltem a jelek, leletek párhuzamait; végül saját megfejtésemet.

2005. Gheorghe Lazarovici román régész és Marco **Merlini** történész, írástörténész közölték az 1961-es feltárásból néhány szerves anyag C14-es vizsgálati eredményét. Az időtartam a sírban, a táblák közelében lévő emberi csontok esetében Kr. e. **5280 - 5140** közötti. A táblák összetételét is elemezték, az eredmény azt mutatja, hogy ugyanabból a nyersanyagból készültek, mint a többi lelet, pl. a szobrocskák.

2006. A Magyar Demokrata hetilap megbízásából jártunk Szakács Gáborral és **Víg Sándor** operatőrrel Tatárlakán, Tordoson és a kolozsvári Erdélyi Nemzeti Történelmi Múzeumban. A Múzeumban sikerült alaposan megtekinteni az eredeti korongot és a két táblácskát. Szépen elrendezett vitrint kapott a tatárlakai sírlelet, amelyben a korong és a két táblácska kivételével minden tárgy eredeti. (Az eredeti korong és a két táblácska is a múzeumban van, de helyettük biztonsági okokból másolatokat állítanak ki.)

2007. Az 1989-es tatárlakai ásatás régésze, Iuliu Adrian Paul a doktori címe elnyerése alkalmából vitákat kiváltó előadást tartott kutatási eredményeiről Temesváron.

2008 májusában nemzetközi tanácskozás volt Nagyszebenben a kőkori és a kőrézkori írásról, ezen Lazarovici és László Attila beszéltek a Tatárlakai leletekről. **A Jelek és jelképek a Duna kőkorából és kőrézkorából** elnevezésű tanácskozás jegyzőkönyvét közzétették.

2008. Ebben az évben hiába mentünk Kolozsvárra, a tatárlakai anyag nagy része hiányzott a tárlókból. **Mitu Melindától**, a kolozsvári Erdélyi Nemzeti Történelmi Múzeum igazgatóhelyettesétől **Zoia Maxim** neolitikummal

foglalkozó régész munkatársnője tájékoztatása alapján azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a tárgyak (kb. 20 db. Torma Zsófia néhány cserépdarabjával kiegészítve) **Svájcban, Olten** városban vannak, egy újkőkorról kapcsolatos kiállításon és októberig lesznek ott. A kiállítás címe: Meister der Steinzeitkunst - Frühe Kulturen aus Rumänien (A kőkori művészet mesterei-korai műveltségek Romániából). Mintha a kőkorból már lett volna Románia!

2009. Sikerült ismét látnunk az eredeti táblákat a kolozsvári Erdélyi Nemzeti Történelmi Múzeumban, a Kincstár kiállításával együtt. Fénykép készítésére nem volt lehetőségünk.

A The Danube Script in light of the Turdas and Tartaria discoveries (A Duna-menti írás a tordosi és tatárlakai felfedezések fényében), a kolozsvári Múzeum angol-román nyelvű nagy jelentőségű kiállítási katalógusa 2009-ben jelent meg, a 25 éve elhunyt Nicolae Vlăssă, a táblácskák felfedezőjének emlékére. A kiadvány sok ismeretet és nagyszerű fényképeket, rajzokat, jelgyűjteményt tartalmaz. Torma Zsófiát is végre megfelelő módon említik.

2010. Mivel a magyarországi akadémiai történettudomány képviselői elhatárolódnak attól, hogy a tatárlakai leletek a magyarság elődeihez kapcsolhatók, a románok kaptak az alkalmon és kinyújtották érte a kezüket, 2003-ban emlékművet állítottak, 2010-ben könyvet írtak. **Vasile Maier** és **Dan Dulciu** szerzőpáros *O istorie a criptologiei romanesti* című könyvének borítóján korongunk számítógépes változata látható. (Talán azt jelenti a könyv címe, hogy *A romániai titkosírások történetéről* - F.K.)

2010. Szakács Gábor *Román írásemlék-e a Tatárlakai Korong* c. írásában írta meg az esetet, ez az Európai Idő c. erdélyi újságban - 2010/19. számában és Magyar Demokrata 2010. 35. számában olvasható, valamint a Magyarságtudományi Füzetek 7. kötetében jelent meg szintén 2010-ben.

2010. **Mandics György** 2010-ben, a *Róvott múltunk II.* kötetében tett közzé egy gyűjteményt a tatárlakai leletekről (80-142). Nagy érdeme, hogy a Magyarországon nehezen, vagy egyáltalán nem hozzáférhető, román nyelvű kiadványok ide vonatkozó adatairól is tudomást szerezhettünk.

2010. **Sabin Adrian Luca** román régész vezetésével újratekintették a régészeti feltárásokat a területen.

2010. A táblácskák *Az első írástól a multimédiáig – a kommunikáció rövid története* c. vándorkiállításon láthatók.

2011. Gheorghe Lazarovici, C. Magda Lazarovici és Marco Merlini közösen kiadtak egy kötetet: **Tatárlaka és a szent táblák** címmel. Ebben elemezték a Vlassa által felfedezett régészeti tárgyakat, a táblák jeleinek értelmezését és az összefüggéseket a Duna-menti írással.

2012. Tavasszal jártunk újra Tatárlakán Szakács Gáborral és **Döry Endre rádióssal**. Fülöp Júlia szászvárosi helytörténész meghívására. Itt ismét megtekintettük az 1961-es feltárás helyszínét. Azóta több helyen új feltárást végeztek.

2013. A három táblácska része a Wunderkammer „Csodakamra” kiállításnak, melyet az Erdélyi Nemzeti Történelmi Múzeum szervezett.

2013. E. Quasim asszirológus hölgy cikket közölt egy német folyóiratban a leletekről, amelyben Vlassát hamisítással, Vladimir Milojcic szerb ókortörténészt pedig bűnpártolással vádolja, mert Vlassát védelmezte.

2014. Tatárlaka egy másik területén újabb írásos korongra bukkant egy román régész, **Sabin Adrian Luca**.

Írásának címe: *Prehistoric Signs and Symbols from Transylvania (1). „The Secret Tablet” the Neolithic and Aeneolithic Archaeological Settlement from Tărtăria - Gura Luncii (Alba County)...* ŐSKORI JELEK ÉS JELKÉPEK ERDÉLYBŐL. A REJTÉLYES TÁBLA. KŐKORI ÉS KŐRÉZKORI TELEP TATÁRLAKA GURA LUNCII NEVŰ RÉSZÉN. (Fehér megye)...

Az újabb feltárás során nagy kőkori lakóterület került elő. Sok tárgyat gyűjtöttek a régészek, csont eszközök, edény cserepek - Torma Zsófia gyűjtéséhez hasonlóak, 5-6 cm. magas agyag szobrocskák, alabástrom töredékek, csont tűk, 6-7 cm. magas talpas pohárcák, csont palántázók, csont fúrók, lyukasztók, lapátkák. Ezek ugyanabba a régészeti korba tartoznak, mint az 1961-es ásatás leletei és Torma Zsófia gyűjteménye: tehát 5500 és 7500 év közöttiek. Sabin Adrian Luca Tordoson is ásatott, ahol kb. 140 évvel ezelőtt Torma Zsófia, de nem említi a magyar régésznek nevét.

Idézet a feltáró régésztől: „*Tatárlaka Gura Luncii* nevű területén 2014-ben kezdődött leletmentő feltárások egy szent jeleket hordozó tábla felfedezését eredményezték, amely jelképeiben majdnem tökéletes analógiákat mutat a kerek tatárlakai táblával.” (Tehát az 1961-es ásatáson előkerült koronggal.)

A Gura Luncii román kifejezés jelentése: a „rét szája”. Az 1961-es feltárás a Groapa Luncii nevű területen zajlott, ennek jelentése: a „rét gödre”.

Az új korong 3 cm. átmérőjű, kiégetetlen, de valamilyen hőforrás közelében szárították. A felületén tudatosan készített jelek vannak, tehát nem készítés közbeni véletlen karcolatok. Nem sírban, hanem egy tell-ben, telephalomban került elő.

2019. A Tatárlakai leletekre és Torma Zsófia ásatásaira Romániában és Szerbiában úgy tekintenek, mint a saját művelődéstörténeti értékeikre. Ennek egy újabb példája a **Miloje Vasics** szerb régészről kiadott bélyeg, amelyen a korong is látható, holott Vasics 5 évvel a korong felfedezése előtt elhunyt.

2019. Az eredeti Tatárlakai Táblák az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeum kiállításán láthatók.

2019. Hubbes László Attila erdélyi vallás és mítoszkutató egyetemi tanár művelődéstörténész tartott érdekes, tartalmas előadást *Harc a múltért - magyar vagy román a tatárlaki korong címmel* a Szegedi Tudományegyetemen. Elérhetőség: <https://www.youtube.com/watch?v=FlnFDWPuIOk>

2019. Anders Kaliff svéd régész *Torma Zsófia és a civilizáció bölcsője-Erdély úttörő régésznője és felfedezései* c. könyve szintén **2019-ben jelent meg** Fordította: Bereczky Rebeka, Ághegy-Liget Baráti Társaság (ÁLBT) Könyvek Kiadó: Székely Ház Alapítvány, 2019.

„Az agyagtáblák lelőhelyének rétegeből gyűjtött szerves anyagok szén-izotópos módszerrel végzett vizsgálata elképesztően korai időbeli elhelyezést mutatott ki, kb. Kr. e. 5300-at ...Ha ez valóban így van, akkor ez a tatárlakai/tartariai jeleket, valamint a Tordos kultúra egyéb példáit nem csak Európa, hanem a világ legkorábbi ismert írásrendszerévé is teszi.” (Kaliff, 2019/99-100.)

2020. Sabin Adrian Luca román régész angol nyelvű cikkei alapján ebben az évben írtam meg az *Újabb rovásírásos korong Tatárlakán és egy ráadás* c.

tanulmányomat, összehasonlítva az 1961-es és a 2014-es korong jeleit, feltételezett hangértékeit.

2021. A **Magyarok Világszövetsége** kiadásában áprilisban jelent meg a 2004-es tanulmányom kiegészített változata. Címe: Friedrich Klára – Madarassy Enikő – Anders Kaliff : *Tanulmányok Tatárlakáról, Tordosról, Torma Zsófiáról.*

2021. Az a tény, hogy Tatárlaka több mint 7000 éves területe még mindig ontja a leleteket, azt jelent, hogy Tatárlaka él és van még új mondanivalója napjainkban is számunkra. Ezt bizonyítják **dr. Boros László** biokémikus, orvos, egyetemi tanár megállapításai, aki nem régészeti vagy nyelvészeti, hanem a természettudomány oldaláról vet fel új lehetőséget:

Szerinte a betűk, jelek a korongon nem a lejegyzett beszédhangokat, vagy szavakat jelentenek, hanem a természetben előforduló elemeket, hidrogént, a hidrogén izotópját a deutériumot, oxigént, és szenet. „Az írásjelekkel borított kör alakú felület négy, nagyjából egyező méretű egységre osztható, ahol az 1., 2., 3. és 4. negyedben a „D” és/vagy „H” betűk formái ismerhetőek fel különböző elrendezésben, illetve a 2. negyedben az „O” és „C” betűkre emlékeztető írásjelek is találhatóak”. A latin betűk a következő kémiai elemeket jelentik: D=deutérium, H=hidrogén, O=oxigén, C=szén.” (<https://www.itsza.org/tatarlakaikokorong>)

2023. Dr. Boros László és Boros Eszter Tatárlakán is jártak, a kolozsvári Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeumban pedig megtekintették a három táblácskát.

Szakirodalom

(Bővebb szakirodalom a 2004-es tanulmányban és szövegében olvasható.)

Baráth Tibor: A magyar népek őstörténete (Somogyi Zoltán kiadása – USA 1997)

Boros László: A tatárlakai ~7500 éves agyagkorong, mint a Szellem és élet deutenomikai megjelenítése rovásírással (2021)

<https://www.itsza.org/tatarlakaikokorong>

Botos László szerk: Magyarságtudományi tanulmányok (Hun-Idea Kiadó, 2008)

Childe, Gordon: The Danube in prehistory (Oxford, 1929)

Erdélyi István: Vincsa kultúra Tatárlakán (Turán történelmi folyóirat, 2001/április-május).

Erdélyi Nemzeti Történelmi Múzeum (Kolozsvár) 2019-es kiállításának angol nyelvű ismertetője, ezért köszönet Mitu Melindának

Fehérné Walter Anna: Az ékírástól a rovásírásig, I, II. (Buenos Aires, 1975)

Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (Antológia Kiadó, 1994)

Friedrich Klára: Tatárlaka titka (Dobogó történelmi folyóirat, (2004/szeptember, október, december és 2005/január, április, június)

Friedrich Klára: Tatárlaka titka (F.K. - Szakács Gábor: Kőbe vésték, fába rótták c. kötetben, 2005)

Friedrich Klára: Írástörténelmi áttekintő magyar szempontból (2010)

Friedrich Klára: A székely-magyar rovásírás kőkori előzményei, mint a Kárpát-medencei őshaza bizonyítékai (In: Mély titkú rovással, 2017/23)

Friedrich Klára: Újabb rovásírásos korong Tatárlakán és egy ráadás (2020 szept. és dec. között 4 részben a Maroshévízi Hírlapban, továbbá a Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapján)

Friedrich Klára – Madarassy Enikő – Anders Kaliff : Tanulmányok Tatárlakáról, Tordosról, Torma Zsófiáról (Magyarságtudományi Tanulmányok, 35. füzet, kiadta: Magyarok Világszövetsége, 2021.)

Gimbutas, Marija: The Goddesses and Gods of old Europe (Berkeley and Los Angeles, 1982)

Gimbutas, Marija: The living Goddesses (University of California Press, 1999)

Gimbutas, Marija: The language of the Goddess (Thames & Hudson, 2001)

Harmatta János: Neolitikori írásbeliség Közép-Európában? (In: Antik tanulmányok, 1966)

Kalicz Nándor Agyagistenek (Corvina Kiadó, 1970)

Kaliff, Anders: Torma Zsófia és a civilizáció bölcsője-Erdély úttörő régésznoje és felfedezései (Ford: Bereczky Rebeka. Ághegy-Liget Baráti Társaság Könyvek. Kiadó: Székely Ház Alapítvány, 2019.)

Károlyi Mária: Napszülöttek-Savaria földjének ősi kultúrái a rómaiak előtt (2004)

Kémenes Antal: A Tászkotetői leletekről (Archaeologiai Értesítő, 1914)

Kutzián Ida: A Körös kultúra (Pázmány Péter Tudományegyetem, 1944)

Leroi-Gourhan, André: Az őstörténet kultuszai (Kozmosz Könyvek, 1985)

Lubbock, John: A történelem előtti idők, Budapest, 1876.

Luca, Sabin Adrian - Mărcuți, Florentina: Prehistoric Signs and Symbols from Transylvania (1). "The Secret Tablet". The Neolithic and Aeneolithic Archaeological Settlement from Tărtăria-Gura Luncii (Alba County).
https://www.academia.edu/16256815/Sabin_Adrian_LUCA_Florentina_M%C4%82RCU%C8%9A%82RIA_GURA_LUNCII_Prehistoric_Signs_and_Symbols_from_Transylvania_1_The_Secret_Tablet_The_Neolithic_and_Aeneolithic_Archaeological_Settlement_from_T%C4%83rt%C4%83ria-Gura_Luncii_Alba_County

Luca, Sabin Adrian (2016): Tartaria rediviva
https://www.academia.edu/25014199/Sabin_Adrian_LUCA_T%C4%82RT%C4%82RIA_REDIVIVA

Makkay János: A magyarországi neolitikum kutatásának új eredményei (Akadémiai Kiadó, 1982)

Makkay János: A tartariai leletek (Akadémiai Kiadó, 1990)

Mandics György: Róvott múltunk (Irodalmi Jelen Kiadó, I, II, III. 2010-2011)

Miske Kálmán: Őskori bálványképek Temeskubinban (Archaeologiai Értesítő, 1899)

Orosz Endre: Újabb felfedezett erdélyi őstelepek (Erdélyi Múzeum, új évf.

1908/4. szám)

Perlov, Borisz: Tatárlaka üzenete (Forrás folyóirat, 1981 november)

Radics Géza: Eredetünk és őshazánk (2002, Eredeti kiadás: 1988)

Roska Márton: Az ősrégészet kézikönyve, I. (Kolozsvár, 1926)

Rudgley, Richard: A kőkör elveszett civilizációi (Gold Book, 1998)

Szakács Gábor: Tatárlaka titka (Magyar Demokrata, 2006/35.)

Szakács Gábor és Víg Sándor filmtudósítása Tatárlakáról, Tordosról, a Kolozsvári Múzeumból, beszélgetés a korongról Badiny Jós Ferencsel és Kabay Lizett-el. (Magyar Demokrata hetilap **DVTV** c. sorozata, 35. lemez. 2006.)

Szakács Gábor: Román eredetű-e a Tatárlakai Korong? (Magyar Demokrata, 2010. aug. 31. , Európai Idő, 2010/19. szám, Magyarságtudományi füzetek 7. kötet, 2010.)

The Danube Script in light of the Turdas and Tartaria discoveries (Exhibition catalogue, National History Museum of Transylvania, 2009.)

Tóth Kurucz Mária: Aranyfonál – Az erdélyi arany útja (Cleveland, 1990)

Winn, Shan, M.M: Pre writing in south-eastern Europe (Western Publishers, 1981)

Wosinszky Mór: Leletek a lengyeli őskori telepről (Archaeologiai Közlemények, 1890)

Honlap: www.rovasirasforrai.hu